

Яригіна Єлизавета Петрівна

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри трудового права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогоднішній день Україна визначила стратегічним напрямом свого розвитку інтеграцію до європейського політичного, правового та економічного простору. Це передусім пов'язано з прагненням стабілізувати економіку, посилити соціальну захищеність громадян, реально покращити стан довкілля, а отже, забезпечити високий рівень якості життя в країні. Звісно, усе це буде реальністю лише за умов наближення до стандартів ЄС і впровадження європейських норм в українське законодавство, тобто гармонізації нормативно-регуляторної бази.

Останнім часом реформи в Україні стають все більш соціально орієнтованими, що цілком логічно, оскільки про успішність держави можна вести мову, якщо вона намагається створити найкращі умови для життєдіяльності людей і досягти соціальної справед-

ливості. Більш того, саме соціальна сфера, відповідальна за забезпечення соціального захисту і реалізацію соціальних прав людини, відображає сутність соціальної політики держави. З огляду на це можемо констатувати, що на сучасному етапі соціально-економічного розвитку держави в контексті євроінтеграції одним із пріоритетних завдань є ефективне функціонування соціальної сфери.

Однак слід пам'ятати, що соціальним державам (а їх багато) притаманні різні моделі соціальної політики, отже, не існує зразка, так би мовити, взірця, побудови соціальної держави.

Беручи все це до уваги, Міністерство соціальної політики України розробило План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом – з іншої сторони на 2014–2017 роки, який містить комплекс тактичних заходів, вжиття яких сприятиме посиленню соціального захисту, що включає: модернізацію системи соціального страхування з метою підвищення ефективності управління, вдосконалення механізму призначення страхових виплат, забезпечення фінансової стабільності фондів соціального страхування; реформування інтернатних закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; профілактику й попередження підліткової злочинності, потрапляння у складні життєві обставини шляхом утворення й організації діяльності центрів соціальної підтримки дітей та сімей в адміністративно-територіальних одиницях України; забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, вирішення соціально-економічної проблеми щодо забезпечення житлом осіб зазначеної категорії; зростання кількості дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, яким вдалося забезпечити сімейні форми виховання і зменшення, навіть недопущення, влаштування посиротілих дітей до інтернатних закладів; вжиття заходів щодо посилення адресності надання пільг, тобто запровадження механізмів надання пільг окремим категоріям громадян за соціальною ознакою з урахуванням їх доходів; реалізацію пілотного проекту Світового банку «Модернізація системи соціальної підтримки населення» щодо залучення до зайнятості непрацюючих працездатних одержувачів допомоги малозабезпеченим сім'ям; вивчення й аналіз міжнародного досвіду (держав-членів ЄС) щодо запровадження методів вимірювання інвестиційного ризику, процесів управління ризиком і розподілу стратегічних активів, забезпечення фінансової стабільності пенсійної системи;

опрацювання змін до законодавства задля вдосконалення сфери пенсійного забезпечення [1].

Разом із тим хотілося б окремо вказати, що у сфері соціального захисту України поза увагою залишилися системні проблеми, які при виконанні Угоди мають пріоритетне значення, мова йде, зокрема, про: відсутність уніфікованих норм, тобто сталого нормативно-правового забезпечення; низький рівень доступності й відкритості інформації; неефективну структуру управління й організаційного забезпечення; нерозробленість змін у сфері соціального захисту, що належить до повноважень профільного міністерства, пов'язаних з іншими складовими реформ у країні, тощо.

Крім того, в Україні у структурі видатків соціального захисту і соціального забезпечення найбільша частка припадає на соціальні допомоги, що зумовлено намаганням охопити якомога більшу кількість отримувачів (малозабезпечені сім'ї та одинокі громадяни, сім'ї з дітьми, інваліди та ін.), а вона дійсно є значною. На жаль, диференціація середніх розмірів соціальних допомог малозабезпеченим сім'ям за регіонами України і відсоткове зростання соціальних допомог у структурі доходів домогосподарств, доводить тезу про те, що соціальна допомога стає основним джерелом доходу багатьох сімей і не сприяє їх реінтеграції до трудової діяльності.

Таким чином, в умовах різкого падіння життєвого рівня населення, зумовленого кризовим і посткризовим періодами, соціальна допомога є одним із найбільш ефективних інструментів не лише боротьби з бідністю, а й матеріального забезпечення значної кількості населення. Європейська модель надання соціальної допомоги характеризується такими особливостями: достатньо високий рівень її адресності, встановлення порогового рівня доходу сім'ї (а не окремої особи), сприяння реінтеграції осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах, до трудової діяльності.

Крім того, в умовах євроінтеграції, і про це вже йшлося, надзвичайно важливим для України є процес уніфікації норм соціального захисту і наближення до європейських стандартів. Із метою поглиблення співпраці й координації дій у сфері соціального захисту передусім варто визначити завдань і розробити рекомендацій на рівні ЄС (наднаціональний рівень); опрацювати (з детальним обґрунтуванням) стратегічний національний план дій, узгодивши при цьому економічну й соціальну складові реформ (національний рівень); встановити кількісні і якісні параметри ефективності пропонуваніх змін, провести моніторинг досягнення ефекту; налаго-

дити безперервний процес взаємонавчання, координації і співпраці між країнами–членами ЄС та Україною.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що з огляду на курс України на євроінтеграцію доцільно адаптувати певний досвід європейських країн із метою ефективного розвитку соціальної сфери, а саме: створити умови макроекономічної стабілізації, розробити напрями забезпечення соціальної орієнтації економіки, гармонізувати соціальну і бюджетну політики, використати показники людського розвитку як індикатори соціального ефекту державних програм [2]. Впровадження у соціальну сферу європейських стандартів дозволить забезпечити високий рівень якості життя населення і відтворення людського капіталу.

Список використаних джерел:

1. Employment and Social Developments in Europe 2012 – frequently asked questions. Retrieved from http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1_en.htm?locale=FR
2. Собченко В. В. Основні моделі соціальної політики в країнах Центральної та Східної Європи / В. В. Собченко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/doc/5/01.pdf>.